

Krulik Zoltán

Újévi történet

Sebeit kimosták, bekötötték, válogatott ruhákba öltöztették. Mintha a Bibliát hallgatnám. Háború volt. A Habsburgokkal, a cárral hadakoztunk. A fiúk katonának mentek. Asszonyok gyerekek, öregek voltak a ház körül. Máriabesnyő határában 1849. szeptember idusán néhány idősebb férfi és két asszony foglalatzkodott a szőlőben, mikor elhaló nyögésekre lettek figyelmesek a pince közeléből. Egy szakadt ruhájú sebesült katonát találtak, egy szőlőkarón lógott. Elestében akadhatott fenn a mentéjénél fogva. Mint egy beteg madár, verdesett. Sokfelé kóboroltak, bujdosnak az erdőben, Görgény az égiekre bízta és szélnek eresztette katonáit. Kossuth sima arccal, kendőbe burkolva fejét, asszonyruhában Törökországba menekült. A borospince előterében a hosszú asztalra fektették. Késsel vágta le róla az átvézsett uniformist. Mindenféle öltözék, ing lógott a fogason, s miután kimosták sebeit, bekötötték, s a munkára rendelt ruhákból válogatva felöltöztették a magatehetetlen fiatal férfit, szőlőkarókból összetakolt hordágyon víve testét, a naplemente után, lopakodva a sötétben, hazaindult a menet. A kemence mellett vetettek ágyat. Haynau emberei házról házra járva kutattak a bujdosók után. Katonaruháját, csizmáját a tüzes kemencébe vetették. Egy hét, mire lábadozni kezdett. Kettő, s megerősödött, és egyszerű öltözékben a vendéglátóitól kapott papírokkal útra kelt. A búcsúzás előtt papírt és írószerszámot kért. Fel-tűnt, jobbról balra haladva balkézrel rója a sorokat. Gazduram, ha valaha bajba kerülnének és nincs már remény a menekülésre, keressék meg a rabbit, ha nincs, akkor a zsidókat, vagy a boltost, és adják ezt az írást a kezébe. Teltek az évek. A bujdosók hazatérhettek már, amnesziát kaptak a Kufsteinben raboskodók. Ferenc Józsefet Budán a Mátyás-templomban királlyá koronázták. Nem tetszett mindenkinek a király, de béke köszöntött a honra. Meghalt a borosgazda, aztán a felesége is meghalt, de azt a furcsa papírost, a jobbról balra tartó ismeretlen írással a gyerekeikre hagyományozták, lelkük-

re kötve a tanácsot, ha nagy baj köszöntene a családra, kihez forduljanak segítségért. Fordult az idő kereke, meghalt Ferenc József, új császára, királya lett a monarchiának, de meg se melegedhetett Károly a trónon, háború tört a világra, forradalom, kommün, spanyolnáthajárvány. Hullott a nép, mint fagyott cinkék a hóba. Horthy fehér lován fellovagolt Budán a királyi palotába, s beköltözött. Újra béke honolt, de nem sokáig. Nemzedékek jöttek és mentek, de az okmány a cirkalmas betűkkel, ott lapult Máriabesnyőn a borospince asztalfiókjában, mert a világdúlások alatt odarejtették. Ördög faty-tyai keverték a mérget és a kártyát. Új háború közelgett. Azt is mondták, csak az előző folytatódik. Hadseregek masírozta égen, vízen, szerteföldön. Már a harmadik generáció is kimúlt, amikor Rákosi Mátyás lett a király. Lesöpörték a padlást, elvittek jószágot, kocsit, lovat, szekeret. Az arisztokraták mehettek tehenet fejni, a nagypolgárság, a papok börtönbe. Az ínségben a ragály sem kímélte a világot. Torokgyík, szamárköhögés, merevgörcs tizedelte a gyerekeket. Amikor annak a száz év előtti házaspárnak ükunokája is ágyának esett, s torkába költözött a torokgyík, a leselkedő halál, már-már a végét járja, mondták, szinte hálni jár belé a lélek, akkor kabátjába varrta az írást Kálmán bátyám, s vonatra ült. A Szabolcs utcai zsidókórházban Strausz Imre főorvost kereste. A megsárgult pergament kibontva kabátja béléséből a főorvos kezébe adta. Nem kellett kommentár. „Aki ezen írást olvassa, tudja meg, tulajdonosai 1848. szeptember idusán Máriabesnyőn az erdő közeli szőlőben találtak rám vérbe fagyva. Sebekkel borítva félholtan hazavittek, bekötötték sebeim, ápoltak, gyógyítottak. Felépülesem után egyszerű öltözékkel és iratokkal láttak el. Az Örökkévaló vigyázza s őrizze meg írماغujukat az idők végezetéig. H. Sámuel.” A főorvos nyomban taxit küldtetett Máriabesnyőre a gyerekért. Ő mesélte nekem ezt a történetet, a „gyerek”, a Hunyadi téri piacon, a covid első évében.

A szirénaó

Hordozom ezt a legváratlanabb pillanatokban megszólaló szirénahangot, mint mással össze nem téveszthető és meg nem osztható legszemélyesebb titkomat. Mi lehet ez a hektikusan ismétlődő jel, ami újra és újra megszólal fülemben, ritkán, s mindig váratlanul, gyerekkorom óta? Honnan érkezik? Ki a küldője? Mire figyelmeztet? Hogy soha nem vettem volna a fáradságot, hogy lecsapjak rá? – alkalom nem adódott, hogy kísérletet tegyek valaha is a megfejtésére. Egészen addig, míg Kertész *K. dossziéja*, a Buchenwald koncentrációs táborból való szabadulásának utolsó óráit idéző mondatához nem értem, mikor a lágerutcákon dobogó SS-csizmákat elnyomja a

légvédelmi sziréna hangja, s aki a büvkörébe kerül, mint reflektor fénycsóvjába merevült állat, ereiben meghül a vér, s valami árok, bunker, vagy pincelejárát felé vonszolja magát. Olvastam újra és újra a sorokat. S már hallottam, a *Szamárköhögés* végén felzúgó vijjogást, mikor Mari, a szirénaó, ez a mindent túlélő, törekeny asszony a vizsgálati fogságból jövet, kijárási tilalom idején, arcán a kétséges szabadulás s a megalázottság rángásaival, felmászik a padlásra a kormos tűzfalak közé félve őrzött szerelméhez, s felbátorodva a torkában dobogó szívveréstől, kezét a tekerőkar fogantyújára helyezve feltámasztja a szörnnyet.